

METODICKÉ VYSVĚTLIVKY

Číselník obcí Olomouckého kraje prezentuje vybrané statistické a identifikační údaje za každou ze 402 obcí, kterými je vymezeno území Olomouckého kraje. Podle jednotné osnovy je za každou obec publikována datová dvoustrana. Na první straně jsou k dispozici cenné informace o obci, a to vč. identifikace, vybavenosti nebo kontaktních údajů. Na druhé straně čtenář nalezne základní údaje o obci podle výsledků sčítání s důrazem na detailní charakteristiku obce podle výsledků Sčítání 2021. Jednotná šablona umožňuje rychlou orientaci a snadné porovnání informací mezi vybranými obcemi. Jedinou výjimku představuje vojenský újezd Libavá, za který je zpracována jedna strana dostupných údajů.

Obce jsou uvedeny v územní struktuře platné k 1. 1. 2025.

OBEČNÁ CHARAKTERISTIKA

Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí obce. Má jedno nebo více katastrálních území. Je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. V právních vztazích vystupuje svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Za obce se považují pro statistické účely také vojenské újezdy. V Olomouckém kraji se nachází vojenský újezd Libavá.

Obce s rozšířenou působností (ORP) jsou vymezeny na základě zákona č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, ze dne 13. června 2002. Správní obvody obcí s rozšířenou působností byly stanoveny vyhláškou Ministerstva vnitra č. 388/2002 Sb. ze dne 15. srpna 2002.

Obce s pověřeným obecním úřadem (POÚ) jsou vymezeny na základě zákona č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, ze dne 13. června 2002. Správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem byly stanoveny vyhláškou Ministerstva vnitra č. 388/2002 Sb. ze dne 15. srpna 2002.

Část obce je možno definovat dvojím způsobem. Jedná se o jednotku územního členění státu, která je publikována v rámci úředního seznamu obcí a jejich částí (tj. ve Statistickém lexikonu obcí České republiky 2005). Pokud se obec nečlení na části, je pro potřeby statistiky považována za jednu část obce. Z věcného hlediska se jedná o skupinu domů se společným názvem, označených čísly popisnými z jedné číselné řady.

Základní sídelní jednotka (ZSJ) je územním prvkem, kterým se rozumí jednotka představující části území obce s jednoznačnými územně technickými a urbanistickými podmínkami nebo spádová územní seskupení objektů obytného nebo rekreačního charakteru.

Katastrální území tvoří plošně souvislý a společně evidovaný soubor pozemků (parcel). Katastrální území pokrývají celé území státu. Kromě katastrálních území se občas používají ještě tzv. **územně technické jednotky (ÚTJ)**, které jsou totožné s katastrálními územími, s výjimkou těch katastrálních území, která jsou dělena hranicí městské části – městského obvodu (např. v Praze, Brně, Plzni).

VÝMĚRY

Katastrální výměra je plocha katastrálního území obce. Údaje byly převzaty z Českého úřadu zeměměřického a katastrálního k 31. 12. 2024.

OBYVATELSTVO

Základem pro údaje o počtu a struktuře obyvatelstva jsou výsledky sčítání lidu, domů a bytů, která jsou uskutečňována zhruba v desetiletých intervalech. Na tyto výsledky navazují (každoroční) intercenzální statistické bilance obyvatel vycházející ze zpracování statistických hlášení ČSÚ o sňatcích, narozeních, úmrtích a rozvodech a dat o stěhování přebíraných z informačních systémů Ministerstva vnitra ČR.

EKONOMICKÉ SUBJEKTY

Jedná se o počty ekonomických subjektů se sídlem v dané obci podle údajů vedených v Registru ekonomických subjektů. V registru jsou evidovány **fyzické osoby**, které mají postavení podnikatele, **a právnické osoby** včetně organizačních složek státu. **Fyzické osoby** zahrnují soukromé podnikatele podnikající dle živnostenského zákona, zemědělské podnikatele – fyzické osoby, fyzické osoby provozující jinou podnikatelskou činnost podle zvláštních předpisů a zahraniční fyzické osoby a odštěpné závody zahraničních fyzických osob. **Obchodní společnosti** zahrnují veřejné obchodní společnosti, společnosti s ručením omezeným, komanditní společnosti, akciové společnosti a evropské společnosti a evropská hospodářská zájmová sdružení. Členění podle **převažující činnosti podnikání** odpovídá klasifikaci ekonomických činností CZ-NACE.

NEZAMĚSTNANOST

Údaje o nezaměstnanosti jsou převzaty z informačního systému Ministerstva práce a sociálních věcí (podle evidence úřadů práce). **Uchazeči o zaměstnání** v evidenci úřadu práce jsou fyzické osoby, které osobně požádají o zprostředkování vhodného zaměstnání krajskou pobočku úřadu práce, v jejímž obvodu mají bydliště, a při splnění zákonem stanovených podmínek jsou krajskou pobočkou úřadu práce zařazeny do evidence uchazečů o zaměstnání.

Podíl nezaměstnaných osob vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce ve věku 15–64 let ze všech obyvatel ve stejném věku.

TECHNICKÁ VYBAVENOST A DOSTUPNOST

Kanalizací s připojením na čističku odpadních vod (ČOV) se rozumí svodné potrubí, které odvádí splaškové vody z jednotlivých nemovitostí a ústí do čistírny odpadních vod.

Vodovodem se rozumí vodovodní potrubí, kterým se přivádí voda z veřejného vodovodního řadu, a to bez ohledu na to, zda je ve vlastnictví organizace vodního hospodářství obce, zemědělského družstva či jiné právnické osoby.

Plynofikací obce se rozumí stav, kdy je obec napojena na plynové potrubí, kterým se přivádí plyn z centrálního zdroje.

Zdravotnickým zařízením se rozumí sdružená ambulantní zařízení, ambulantní zařízení, nemocnice, odborné léčebné ústavy včetně léčeben dlouhodobě nemocných, ostatní lůžková zařízení, samostatné ordinace lékařů a ostatní samostatná zařízení včetně detašovaných pracovišť. Data jsou převzata ze základní databáze Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS), podle možností doplněná šetřením pracovníků krajských správ Českého statistického úřadu.

Mateřská škola je zařízení předškolní výchovy dětí zpravidla od tří do šesti let. Ukazatel zahrnuje počet mateřských škol s celodenní péčí a škol internátních. Data jsou převzata ze základní databáze Ústavu pro informace ve vzdělávání ČR (ÚIV), podle možností doplněná šetřením pracovníků krajských správ Českého statistického úřadu.

Do **základních škol** jsou započítávána všechna zařízení základního školství (devítiletky i školy pouze s 1. či 2. stupněm vzdělávání). Data jsou převzata ze základní databáze Ústavu pro informace ve vzdělávání ČR (ÚIV), podle možností doplněná šetřením pracovníků krajských správ Českého statistického úřadu.

Ukazatel **vlaková zastávka** udává, zda na území dané obce je (Ano) nebo není (Ne) stanice nebo zastávka vlaků. Ukazatel **autobusová zastávka** uvádí, zda v obci je (Ano) nebo není (Ne) zastávka autobusové dopravy.

Dostupnost sídla kraje a sídla ORP je uvedená v kilometrech. Zdrojem dat jsou údaje dostupné na portále www.mapy.cz. Dostupnost obce do uvedených sídel je podle nejrychlejší varianty vč. případných placených úseků. Data o dostupnosti jsou platná k 31. 12. 2025.

ADRESA A KONTAKTNÍ ÚDAJE

Adresa a kontaktní údaje obecních úřadů, úřadů městyse, újezdního úřadu, městských úřadů a magistrátů byly aktualizovány z oficiálních internetových stránek obcí podle stavu k 31. 12. 2023.

SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ (SLDB)

Historické údaje jsou převzaty z Historického lexikonu obcí České republiky 1869 až 2011 a doplněny o údaje z posledního sčítání v roce 2021.

Domy

V seznamech za roky 1869 až 1950 je počet domů za jednotlivé obce uváděn, ale bez zřetelného rozlišení na domy obydlené a neobydlené. V letech 1921, 1930 a 1950 je výslovně řečeno, že jde o domy obydlené i neobydlené (v roce 1950 byla sečtena i většina víkendových chat, takže údaje u typicky rekreačních obcí zde mohou vybočovat z dlouhodobé časové řady). V letech 1961 až 2001 se uvádějí výsledky o domech trvale obydlených a v letech 2011 a 2021 o domech obvykle obydlených.

Obyvatelstvo

V roce 1869 se zjišťovalo obyvatelstvo přítomné civilní, v letech 1880 až 1950 obyvatelstvo přítomné a v letech 1961 až 1991 obyvatelstvo bydlící, tj. hlášené v obci k trvalému pobytu, i když bylo dočasně nepřítomné. V roce 2001 zahrnuje údaj o počtu obyvatel všechny osoby s trvalým nebo dlouhodobým pobytem (tj. včetně cizinců s přechodným pobytem na území ČR, pokud doba jejich pobytu přesáhla 90 dnů). Ve výsledcích sčítání v letech 2011 a 2021 je publikován počet obyvatel obvykle bydlících (tj. bez ohledu na tzv. registrovaný pobyt).

SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2021 (SLDB 2021)

Obydlený dům je dům určený k bydlení, ve kterém má alespoň jedna osoba obvyklý pobyt.

Místo obvyklého pobytu je definováno jako místo, kde osoba převážně pobývá, tráví dobu svého každodenního odpočinku bez ohledu na dočasnou nepřítomnost z důvodu rekreace, návštěv, pracovních cest, pobytu ve zdravotnickém zařízení apod., a kde je členem konkrétní domácnosti. Pro zahrnutí osoby do obvykle bydlícího obyvatelstva České republiky je rozhodující kritérium délky pobytu nejméně 12 měsíců, příp. úmysl dlouhodobého pobytu.

Podle druhu domu se rozlišuje **rodinný dům**, který má maximálně tři samostatné byty a převažujícím účelem využití domu je bydlení. Rodinný dům může být samostatný, dvojdomek (společná část obvodové zdi s rodinným domem na sousedící parcele) nebo řadový (alespoň tři rodinné domy k sobě přiléhají částí obvodové zdi). Nepatří sem jedno- až tříbytové budovy se zařízením určeným k bydlení či s převažujícím využitím k jinému účelu. **Bytový dům** má čtyři a více bytů, přístupných zpravidla ze společné chodby nebo schodiště, a převažujícím účelem využití domu je bydlení; počet podlaží není určující. Nepatří sem čtyř- a vícebytové budovy se zařízením určeným k bydlení či s převažujícím využitím k jinému účelu.

Obdobím výstavby nebo rekonstrukce se rozumí období, kdy byl dům dostavěn a předán do užívání (kolaudace), případně proběhla jeho významná rekonstrukce spojená s modernizací bytů, přístavbou/nástavbou nových podlaží či bytů, která vyžadovala kolaudační souhlas.

Vlastníkem domu je fyzická nebo právnická osoba, případně jejich kombinace. Údaje o vlastnické struktuře domovního fondu byly převzaty z dat katastru nemovitostí platných k 26. 3. 2021. Rozhodující je forma vlastnictví, nikoliv počet vlastníků.

Byt je uzavřený soubor místností (popřípadě jedna místnost), které splňují požadavky na bydlení a jsou k bydlení určeny. **Obydlený byt** je byt, ve kterém má alespoň jedna osoba obvyklý pobyt.

Právní důvod užívání bytu charakterizuje status užívání z hlediska uživatele bytu, tedy domácnosti, která v bytě bydlí. **Byt ve vlastním domě** je byt, jehož uživatel je současně vlastníkem nebo spoluvlastníkem domu.

Byt v osobním vlastnictví je byt, jehož uživatel je samostatně veden v katastru nemovitostí jako vlastník jednotky. **Byt nájemní/pronajatý** je užíván na základě nájemní smlouvy (zahrnuje i případy osob bydlících v podnájmu v pronajatém bytě).

Hospodařící domácnost tvoří osoby, které společně hospodaří, tj. společně hradí výdaje domácnosti, jako je strava, náklady na bydlení aj. Společné hospodaření se vztahuje i na děti, které do příslušné domácnosti patří, i když samy na výdaje domácnosti nepřispívají. Hospodařící domácnost se může členit na různé typy. **Domácnost rodinná tvořená jednou úplnou rodinou** zahrnuje manželský pár, neformální soužití druhá a družky (tzv. faktické manželství), registrované partnerství, příp. neformální soužití osob stejného pohlaví (tzv. faktické partnerství), a to ve všech případech s dětmi nebo bez dětí. **Domácnost rodinná tvořená jednou neúplnou rodinou** zahrnuje domácnost jednoho z rodičů s alespoň jedním dítětem. Součástí rodinných domácností tvořených jednou rodinou mohou být i další jednotlivé osoby, pokud s rodinou společně hospodaří. **Domácnost rodinná může být tvořená dvěma a více rodinami.** **Domácnost nerodinná vícečlenná** zahrnuje dvě nebo více osob příbuzných i nepříbuzných, společně hospodařících, které netvoří rodinnou domácnost; mezi nerodinné vícečlenné domácnosti patří také domácnost prarodiče s vnoučaty (kromě prarodičů tvořících pár – úplnou rodinu). Hospodařící domácnost může také tvořit **domácnost jednotlivce**.

Závislé dítě je každá osoba v domácnosti tvořené jednou rodinou, jejíž postavení v domácnosti je „dítě“, není zahrnuta mezi pracovní sílu a zároveň je ve věku 0–25 let.

Místo pracoviště/školy vyplňovali pouze zaměstnaní (pracující) a žáci a studenti. Žáci a studenti, kteří při studiu zároveň pracují, vyplňovali adresu místa pracoviště. U místa pracoviště se uváděla adresa místa výkonu práce (nikoliv např. sídla firmy). Osoby, které neměly pevné místo pracoviště, ale pracovní dobu začínaly na stejné adrese (např. pracovníci v dopravě, řidiči aj.), uváděly místo nástupu do zaměstnání. Osoby, které místo výkonu zaměstnání často mění, uvedly „zaměstnání bez stálého pracoviště“. Tyto počty osob nejsou uvedeny stejně jako počty pracujících/studujících v zahraničí.

Rodinný stav je stav de jure, tedy právní manželský stav osoby. Rozdíl mezi součtem za jednotlivé kategorie rodinného stavu a celkovým počtem představují kromě osob s nezjištěným rodinným stavem také osoby s registrovaným partnerstvím.

Nejvyšší dosažené vzdělání bylo zjišťováno pouze u osob ve věku 15 a více let podle nejvyšší ukončené školy. Údaje uvedené na sčítacím formuláři byly doplněny o informace o vzdělání z administrativních zdrojů. Osoby, které získaly vzdělání v soukromé nebo zahraniční vzdělávací instituci bez akreditace MŠMT, uváděly odpovídající stupeň vzdělání ve vzdělávacím systému ČR. V číselníku nejsou uvedeny počty obyvatel s vyšším odborným vzděláním, konzervatoří a nezjištěným stupněm vzdělání.

Vyplnění údaje o **náboženské víře** bylo pro respondenty dobrovolné a v odpovědi mohli deklarovat, zda jsou věřící a slovním zápisem uvést náboženský směr, hnutí, církev nebo společnost, ke které se hlásí, nebo zda jsou bez náboženské víry.

Pracovní sílu (osoby ekonomicky aktivní) představují osoby zaměstnané (pracující) a nezaměstnané.

Mezi **zaměstnané** patří všechny osoby ve věku 15 a více let, které v rozhodný okamžik sčítání měly formální vazbu k zaměstnání nebo pracovaly alespoň 1 h týdně za mzdu, plat, nebo jiný druh odměny. Zahrnuti jsou rovněž pracující důchodci, pracující žáci a studenti a osoby na mateřské dovolené (28 resp. 37 týdnů).

Osoby s formální vazbou k zaměstnání jsou zaměstnanci a osoby s podnikatelským oprávněním, bez ohledu na délku pracovního úvazku, charakter pracovní aktivity (trvalý, dočasný) nebo druh pracovního poměru, dohody či smlouvy.

U zaměstnaných osob bylo zjišťováno postavení v zaměstnání, podle současného zaměstnání, v případě více zaměstnání podle hlavního. **Postavení v zaměstnání** bylo zjišťováno výhradně z administrativních zdrojů (IS ČSSZ, údaje GFR, RES).

Zaměstnanci mají placená zaměstnanecká místa. **Zaměstnavatelé** jsou podnikatelé se zaměstnanci. **Osoby pracující na vlastní účet** jsou podnikatelé bez zaměstnanců.

Osoby **mimo pracovní sílu** (osoby ekonomicky neaktivní) jsou osoby, které nepatří mezi zaměstnané ani nezaměstnané. Jsou to nepracující důchodci, ostatní nepracující osoby s vlastním zdrojem obživy, osoby na rodičovské dovolené, nepracující žáci a studenti, osoby v domácnosti, děti předškolního věku a ostatní závislé osoby.